

سخن سردبیر

زیست محیط و آینده

زیست محیط و مسائل آن در چند سال اخیر آنچنان پیچیدگی‌هایی اعم از سیاسی و اقتصادی و مهم‌تر از همه زیستی ایجاد نموده که می‌توان گفت که مشکلی عالم گیر شده به گونه‌ای که بسیاری مسائل دیگر اجتماعات به ویژه کشورهای در حال توسعه را تحت الشعاع قرار داده است و اهمیت محیط زیست و مسائل آن به قدری حاد شده که در علوم پایه، شاخه‌ای با عنوان «علوم زیست محیطی (Environmental sciences)» تعریف شده و تعداد زیادی از دانش پژوهان در سراسر جهان در آن فعال می‌باشند. در رابطه با اهمیت آن گفته می‌شود که در ۲۰-۳۰ سال پیش مردمان روی زمین، زیست محیط را در مسائل محلی آن، همچون آب و آلودگی‌های هوا دنبال می‌کردند، ولی امروز ما در دنیایی زندگی می‌کنیم که در آن مسائل زیست محیطی جهانی که بین جوامع مشترک است، مطرح می‌باشد. مسائلی چون تغییرات آب و هوای کره زمین (مانند گرم شدن زمین در اثر ازدیاد گازهای گلخانه‌ای در جو زمین)، از بین رفتن لایه اوزون و زون استراتوسفر، آلودگی اقیانوس‌ها، از بین رفتن جنگل‌ها، وقوع جنگ‌های ناحیه‌ای و محلی، قحطی و خشکسالی‌ها، مخاطرات زمین‌شناسی و در مجموعه این کره خاکی مطرح است که عامل اصلی آن، انسان‌ها و دست‌ساخت‌های آنها است و با چه شتابی این تغییرات مخرب پیش می‌رود!! در حالی که در تاریخ عمر زمین می‌بینیم تغییرات آن در زمان‌های بسیار طولانی و میلیارد یا میلیون سالی بوده است. می‌دانیم عمر این سیاره را ۴/۶ میلیارد سال، پیدایش حیات را ۳/۵ میلیارد سال، پیدایش انسان‌های نخستین را بین ۲ تا ۳ میلیون سال برآورد نموده‌اند. در طی این زمان طولانی تغییراتی که در زمین صورت گرفته، بسیار کند و به آرامی بوده و رویدادهای مهمی چون کوهزایی‌ها، خشکی‌زایی‌ها، آتشفشان‌ها، زمین‌لرزه‌ها، سونامی‌ها و حتی وقایع سریعی چون انقراض دایناسورها که در اثر برخورد شهاب سنگ معروف کرتاسه صورت گرفت، چندین میلیون سال به طول انجامیده، در حالی که تغییراتی که در ۲۰۰ سال اخیر در این کره خاکی به‌ویژه زیست محیط آن و به دست انسان صورت گرفته، حیرت‌آور است و حیرت‌آورتر این که در طی ۴۰-۵۰ سال اخیر آنچنان بلایی بر سر این کره و زیست محیط آن به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه آمده که توصیف ناپذیر است و همه‌مان شاهد و ناظر آن هستیم. در این راستا، در کشور خودمان در چند سال اخیر روزی نیست که مسائل زیست محیطی، آلودگی‌ها و عواقب آن سرتیتر رسانه‌های خبری نباشد و در مورد آنها حرف و گفتگوهای گوناگون نشنویم و نبینیم، از ریزگردهای استان‌های جنوبی کشور گرفته تا آلودگی هوا در کلان‌شهرها و در رأس همه تهران پایتخت، تا انباشت زباله‌ها و پسماندها در گوشه و کنار شهرها و روستاها، تا دفن زباله‌های شهری در محل‌های نامناسب و نشت شیرابه‌های حاصل از انباشت زباله‌ها و نفوذ آنها به لایه‌های درونی زمین و آلوده نمودن آب‌های زیرزمینی و آبخوان‌ها تا مرگ تالاب‌ها و تغییر مسیر رودها، کرانه دریاها و خشکی دریاچه‌های داخلی (مانند دریاچه ارومیه) و همه و همه دست به دست هم داده‌اند و زیست محیطی بحرانی و خطرناک به وجود آورده‌اند و می‌توان به جرأت ادعا کرد که حتی یک شهر، یک روستا، یک دریا، یک دریاچه و نمی‌توان یافت که زیست محیطی سالم داشته باشد. چاره چیست؟ و چه باید کرد؟

آنچه آشکار است، اینست که با افزایش جمعیت شهری و روستایی، نیازها و خواسته‌های مردمان نیز افزایش می‌یابد و تأمین نیازها فقط از طریق منابع موجود در این کره خاکی میسر است و در مقابل رفع نیازها، ضایعات حاصل از آنها یعنی آلودگی‌های زیست محیطی نیز مطرح می‌شود و برای حفاظت از محیط زیست و مقابله با بحران آلودگی‌ها، نیاز به برنامه‌ریزی‌های جدی برای یک آینده پایدار داریم که برای دستیابی به آن، آموزش‌های ویژه و تعهدهای اخلاقی فردی و اجتماعی، وضع قوانین ویژه زیست محیطی در سطوح ملی و بین‌المللی و اجرای دقیق قوانین مزبور الزامی می‌باشد که امیدواریم در آینده نزدیک شاهد آن باشیم.